

1975 MİLETOPOLİS HAFRIYAT RAPORU

ALTAN AKAT

1975 yılı başlarında yapımına başlanan İzmir - Bursa karayolunun M. Kemalpaşa - Karacabey arasında ve M. Kemalpaşa'ya 5 km. mesafede, bazı eserlerin karayolları makinaları ile ortaya çıkartıldığı, idaremize ihbar edilmiş idi.

Müzemiz elemanlarının yaptığı ilk tetkiklerde antik bir saha içinden geçirildiği saptanan kara yolunun 3 metre derinlikte bir kültür tabakasını tahrip ettiği ve bu saha içinde bulunan mimari eser parçalarının açılan yolun sağı sollu iki tarafına yığıldığı görülmüş idi. Karayolları Bölge Müdürlüğünden tahribatın dururulması istemimizin yanı sıra Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğünden antik saha içinde yapılması gerekli koruyucu bir hafriyat talebinde bulunulmuştur. Ancak Kara Yollarının 1975 baharı aylarında antik saha içinde devam ettirdikleri faaliyetleri, ören yerinin geniş bir bölümünün tahrip edilmesine yol açmıştır. 50 metre genişliğinde 120 metre uzunluğunda açılan yol yarmasının antik şehrin mabet kalıntısına rastlandığı ve mabedinde yerle bir edildiği temel taşlarına kadar söküldüğü görülmüştür.

İlgili Bakanlıktan kazı müsaadesini beklediğimiz süre içinde 1975 Ağustos ayı başlarında bir tarla sahibinin aynı yörede makina ile yaptığı toprak tesviyesi sırasında 117.50 metre boyunda bir bronz Apollon heykeli ele geçirilmiştir. Baş, vücut ve sağ koldan oluşan üç parçalı heykelin sol kolu omuz

hizasından, iki ayağı ise tamamen kopuk, başın sol arkasından büyük bir kısmı bulunamamış idi.

Halk arasında Melde Bayırı mevki olarak tanımlanan mahaldeki çalışmalarımız yukarıda belirtilen gelişmelerden sonra Kültür Bakanlığı, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğünün müzemiz idaresine tanıdığı olduğu 20.8.1975 tarihli kazı müsaadesi ile başlamıştır.

Ören yerinde Müze Müdürü Altan Akat başkanlığında müze asistanlarından Oya Kozaman, Jale Dedeoğlu ve Bedri Yalman'dan kurulu heyet 22.8.1975 tarihinden itibaren 19 gün süreyle hafriyat çalışmalarını sürdürmüştür.

Antik kaynaklarda Miletopolis şehri olarak tanımlanan ören yerinde yapılan çalışmalarımızın ilk etabında, parçalanmış olarak bulunan Bronz Apollon heykelinin ele geçirilemeyen parçalarının araması yapılmıştır.

A sondajı olarak tanımladığımız bu kısımda kültür toprağı tamamen taranmış ve ince elekten geçirilmiştir. Çok yavaş ve dikkatli sürdürülen bu çalışmalarımız semeresini göstermiş ve heykelin sol ayağı bulunmuş, ayrıca omuz, kol ve başa ait irili ufaklı birçok parça ele geçirilmiştir. İstanbul Arkeoloji Müzeleri laboratuvarlarında konservasyonu yapılan ve tamamlanabilecek bir şekil alan Apollon Heykeli M.Ö. 2. yüzyıl sanatkarlarının yaratıcı özelliklerini ihtiva etmektedir.

MİLETOPOLİS APOLETTORU :

Heykelin baş kısmı sola doğru 45° dönük olarak yapılmıştır. Saçlar başın üst kısmından ve bükülmüş halde ince-kalın yivler halinde kenarlardan ince-döküktür. Alın üstüne doğru arkaya doğru başı çepeçevre sarımsak bir diadem işlenmiştir. (Diadem'in arkasından birkaç askısı sağlam durumdadır.) Diadem'in altından kenarlara doğru sarkan saçlar bukletler halinde başın iki tarafına ense ve alın üstüne bakarak vaziyettedir. Bukleler alında daha kısa ve fiyonk şeklinde yanlarda ve kulağa kadar uzanmaktadır. (Envanter No : 65) (Foto : 1)

Saçlar iki yanda fivörileyi teşkil ettiği kısımlarda daha dökük, yan ve içlere doğru kıvrımlı yapılmıştır.

Heykelin kulakları ufak ve saçların kapayamayacağı bir şekilde açık olarak işlenmiştir.

Göz boşlukları geniş göz bebeğinin işlendiği boşluklara uyum ebatta beyaz taşlar yerleştirilmiştir.

İnce uzun bir burun uzantısı üstte kaş kıvrımını meydana getirmiştir.

Ağız küçük ve ince dudaklar hafif aralık ve etli olarak işlenmiştir.

Yüz genel görünümüyle ifadesiz bir şekilde canlandırılmıştır.

Vücut tamamen çıplak, adalesiz, ince ve zarif bir şekilde işlenmiştir. Heykelin sol kolu omuz hizasından kopuk vaziyettedir. Sağ kol başta vücut hizasında kıvrılarak kulağa vücuda dayanmaktadır.

Sağ el vücudun hareketlerine uygun olarak hareketlendirilmiştir. Başparmak iyice açık, diğer parmaklar hafif kıvrık olarak vücuda temas etmektedir. El bilekten itibaren aşağıya doğru çekilerek geriye doğru bükülmüştür. Vücudun ağırlığı sol bacak üzerine verilmiştir. Sol bacak düz bir şekilde yere basmaktadır. Sağ bacak dizden öne

doğru hafif kıvrık vaziyettedir. Sağ ayağın çalışmalarımız sırasında A1 sondaj çukurunda bulunduğunu belirtmiş idik. Sol ayak ise parmaklar hizasından öne doğru tamamen kopuk vaziyettedir.

Heykel özellikleri yönünden M.Ö. 2-3. yüzyıl eseri görünümündedir. Ancak Roma devri kopyası olma ihtimalinde aynı derecede kuvvetli bir olasılıktır. Heykelin buluntu yeride (A sondaj hafriyat raporu) heykelin tarihlenmesinde bize yararlı olamamıştır. Heykelin, bulunduğu kısma daha sonra taşınmış olabileceği veya meyilli arazide sürüklendiği düşünülebilir. Ancak ağırlığı nedeni ile heykelin % 15 meyillide olsa bu arazi üzerinde tabiat etkenlerinden dolayı sürüklenmiş olabileceği çok zayıf ve olanaksız bir görüş olur.

Miletopolis antik şehrinde yaptığımız hafriyat çalışmaları sırasında ve toprak üstü buluntuları arasında M.Ö. 5-6. yüzyıl boyalı keramik parçalarına rastlanmıştır. Ancak buluntuların yoğunluğunu erken ve Geç Roma devirlerine ait ufak buluntular teşkil etmektedir.

B. sondaj çukurunda bulunan bir taş mezar içinde M.S. I-II. yüzyıllara ait yonca ağızlı bir bronz kap (Foto : 2) (Envanter No : 66) ve çeşitli P.T. Keramikleri bulunmuştur.

Yine karayolları ekiplerince tahrip edilen mabet mimarî parçaları (Resim 3-11) Roma devrinin mermer işçiliğinden güzel örnekleri yansıtmaktadır. Miletopolis ören yerinde bulunan bir adak steli kitabesinden (Kazı Env. No : 25) antik şehrin Roma devrinde ve bilhassa İmparator Hadriyanus zamanında önemli bir merkez olduğu anlaşılmaktadır. Kitabesinde «İmparator HADRIAN'dan Olymposlu kurtarıcı ZEUS'a» yazılı olan adak stelinin tahrip edilen mabet ile yakın ilişkisi olabileceği düşünülebilir.

C sondaj çukurunda ise bir hamam

kalıntısına rastlanmıştır. (C sondaj kuyusu hafriyat raporu) Hamamın sıcak kısmında cehennemliği teşkil eden taban altı kısımlar ile tabanın tuğla ve P.T. destek kaideleri bulunmuştur. Kaidelerin değişik bir tarzda konik ve yekpara şekilde yapıldığı görülmüştür. Geç Roma devrinin güze bir mimari örneği olarak nitelendirebileceğimiz bu hamam kalıntısı bize şehrin Geç Roma devrinde de önemli bir merkez olduğunu kanıtlamaktadır.

Miletopolis şehrinin Bizans Devrinde iskân gördüğünü, bu devirlere ait sath kalıntılarında anlaşılmaktadır. Ancak bu geç devir iskânının Roma Devrinin izlerini geniş ölçüde silemediği ve sathı kaldığı da bir gerçektir.

1975 Miletopolis hafriyat çalışmalarımızın detaylarını sondaj çukurlarını idare eden müzemiz asistanlarından Oya Kozaman, Jale Dedeoğlu ve Bedri Yalman'ın raporlarında sunmaktayız.

Raporlarımızda kısa dönemli hafriyat sırasında bu önemli antik yerleşme sahasının arkeolojik değerlendirmesini yapmağa çalıştık.

Mysia bölgesi içinde bulunan, Bit-hinya bölgesine geçit yolu üzerinde olan Miletopolis şehrinin tarihi hüviyetinin çözüm bekliyen birçok yönü bulunmaktadır.

Ancak bu sorunların önümüzdeki yıllarda yapılması gerekli kazılarda daha çok belirleneceği kanısındayım.

Altan AKAT

Foto : 1

Foto : 1

Foto : 1

Foto : 2

Foto : 2 a

Foto : 3

Foto : 4

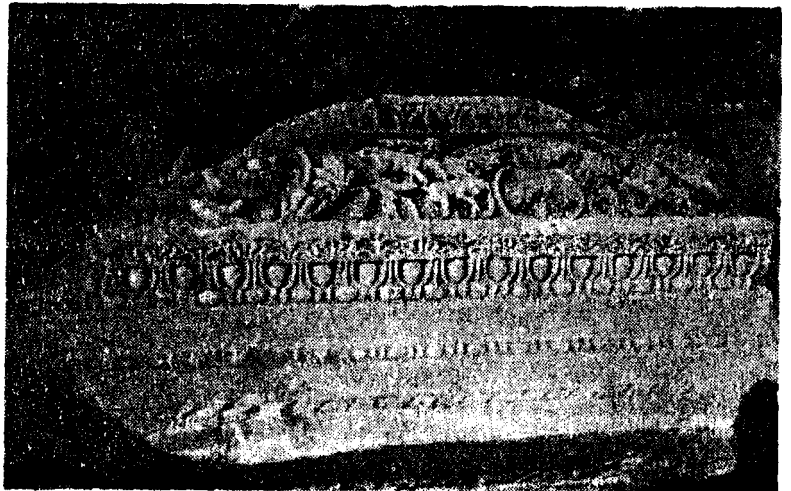

Foto : 6

ALTAN AKAT

Foto : 5

Foto : 7

Foto : 9

Foto : 11

Foto : 8

Foto : 10